ARF: Bakgrund

2006-11-24
Senast uppdaterad 2006-11-25

There's lots of things along the road

I'd surely like to see

I like to lean into the wind

and tell myself I'm free 8

Denna essÃ¤ bestÃ¥r av tvÃ¥ huvuddelar. I den fÃ¶rsta
belyser jag motiv, teman och stildrag i Townes Van Zandts texter;
i den andra analyserar jag nÃ¥gra som jag hoppas representativa
texter. Jag bÃ¶rjar dock med att teckna en bakgrund med nÃ¥gra ord om
mÃ¤nniskan (eller kanske myten) Townes Van Zandt och hans musikaliska
influenser; jag fÃ¶rsÃ¶ker ocksÃ¥ placera in honom i ett musikaliskt
sammanhang.

Kort biografi 9. Biografiska detaljer om Townes Van Zandt
Ã¤r inte lÃ¤tta att hitta, och ofta krÃ¤vs ett visst detektivarbete.
Han Ã¤r fÃ¶r nÃ¤rvarande drygt femtio Ã¥r 10, och Ã¤r skriven i Nashville, Tennessee,
countryn huvudstad. Han Ã¤r skild frÃ¥n sin tredje fru, Jeanene, och
har tre barn; JT 11 (26 Ã¥r), Will (13
Ã¥r) och Katie Belle (4 Ã¥r)12.

Sin barndom har TVZ beskrivit med fÃ¶ljande ofta citerade ord:

I lived in Fort Worth till I was 8, Midland
till 9, Billings, Montana, till 12, Boulder, Colorado, till 14, Chicago
till 15, Minnesota till 17, then back to Colorado till 19, Houston
till 21. And then I started traveling. 13

Under mÃ¥nga Ã¥r var TVZ en personifikation av den
amerikanska folksÃ¥ngarmyten 14; han reste runt i USA med sin gitarr
och en liten resvÃ¤ska, spelande pÃ¥ nattklubbar, krogar och barer.

Till dags dato har han gett ut femton skivor 15; mellan 1968
och 1973 kom det ett studioalbum per Ã¥r, men dÃ¤refter har det bara
blivit tre stycken med lÃ¥nga mellanrum. Fyra liveskivor, en skiva
med Â»coversÂ» och en skiva med mestadels nyinspelningar av
gamla sÃ¥nger kompletterar bilden. Men han gÃ¶r ingen hemlighet av att
han betraktar skivindustrin med stor misstro (Â»Min samlade erfarenhet
[...] kan sammanfattas i fÃ¶ljande arbetsmodell: Pengarna i handen,
gÃ¶r skivan, fÃ¶rsvinn!Â»16), i synnerhet de stora
bolagen (Â»Helt plÃ¶tsligt upptÃ¤cker jag att jag gÃ¶r vad de vill,
inte vad jag sjÃ¤lv villÂ» 17). Kanske har han
dÃ¤rigenom missat det stora genombrott som mÃ¥nga anser honom vÃ¤rd
kanske Ã¤r det ocksÃ¥ sÃ¥ han velat ha det.

Nej, det Ã¤r den musik som gÃ¶rs pÃ¥ scenen som rÃ¤knas; mÃ¥nga av de bÃ¤sta
versionerna av hans sÃ¥nger finns pÃ¥ Â»Live at Old QuarterÂ»
[Van Zandt, 1978a] och Â»Rain on a Conga DrumÂ» [Van Zandt,
1991]. Det Ã¤r nÃ¤stan tjugo Ã¥r mellan inspelningarna; gitarrspelet

Ã¤r kanske inte lika ekvilibristiskt lÃ¤ngre, och rÃ¶sten har sjunkit nÃ¥gon oktav, men intensiteten Ã¤r densamma. PÃ¥ senare tid har dock larmrapporterna duggat allt tÃ¤tare; han glÃ¶mmer texter, snubblar Ã¶ver ackord, berÃ¤ttar lÃ¥nga, osammanhÃ¤ngande historier i stÃ¤llet fÃ¶r att sjunga, eller Ã¤r sÃ¥ pÃ¥verkad att han nÃ¤tt och jÃ¤mt kan ta sig upp pÃ¥ scenen. NÃ¥gra dagar senare gÃ¶r han Ã¤nnu en av sina Â»fÃ¶rtrollandeÂ» konserter infÃ¶r en hÃ¤nryckt publik.

Det tycks vara tvÃ¥ krafter som brutit, och alltjÃ¤mt bryter, ned hans hÃ¤lsa fÃ¶rutom, naturligvis, tiden sjÃ¤lv nÃ¤mligen drogmissbruk och Â»svÃ¥ra Ã¤rftliga depressionerÂ» 18. Han har i omgÃ¥ngar varit intagen pÃ¥ rehabiliteringsantalter 19 och mentalsjukhus. Aghed 20 noterar likheten med countryns gigant, Hank Williams, som dog av ett lÃ¥ngvarigt drogmissbruk. En mer intressant observation Ã¤r att de har ungefÃ¤r samma fÃ¶rhÃ¥llande till musiken; fÃ¶r bÃ¥da Ã¤r (var) musiken ett sÃ¤tt att leva; att skriva, och framfÃ¶ra, musik lika naturligt som att andas; och fÃ¶rmodligen lika nÃ¶dvÃ¤ndigt 21.
Rasmusson fÃ¶rmedlar en intressant motbild; Dylan lÃ¤r i en intervju sagt att om det inte stod i hans kontrakt att han skulle gÃ¶ra en ny skiva per Ã¥r skulle han fÃ¶rmodligen sluta skriva sÃ¥nger 22.

Musikalisk hemvist. Van Zandt hÃ¶r musikaliskt sett hemma i Texas, bland sÃ¥ngare som Butch Hancock, Jimmie Dale Gilmore, Joe Ely, Guy Clark och Steve Earle, fÃ¶r att nÃ¤mna nÃ¥gra av de mer kÃ¤nda. Alla har de pÃ¥ nÃ¥got sÃ¤tt pÃ¥verkats av Townes, och i mer eller mindre blygsamma ordlag fÃ¶rsÃ¶kt klargÃ¶ra fÃ¶r vÃ¤rlden vilken betydelse TVZ har som lÃ¥tskrivare och artist. Steve Earle Ã¤r vÃ¤l den som gÃ¥tt lÃ¤ngst: Â»Townes Van Zandt is the best songwriter in the whole world and I'll stand on Bob Dylan's coffee table in my cowboy boots and say that.Â»23 Det citatet Ã¤r vida spritt, men TVZs kommentar Ã¤r inte alls lika kÃ¤nt: Â»You know, I've met Bob Dylan's bodyguards, and if Steve Earle thinks he can stand on Bob Dylan's coffee table, he is sadly mistaken.Â»24

Att hitta nÃ¥gon gemensam nÃ¤mnare fÃ¶r dessa texanska sÃ¥ngpoeter Ã¤r svÃ¥rt, men ingen fÃ¶rnekar att musik frÃ¥n Texas har en egen klang; det spelar ingen roll om det Ã¤r country, folk music eller blues25.

Eric Andersen, en av 60-talets folkmusiklegender i skuggan av Dylan och Baez, Ã¤r en intressant lÃ¤nk mellan TVZ Ã¥ ena sidan, och Bob Dylan och Leonard Cohen Ã¥ den andra 26. Andersen har bevisligen stÃ¥tt pÃ¥ samma scen som Dylan (och Baez)27, och han har de senaste Ã¥ren samarbetat med Rick Danko, basisten i Dylans Â»kompgruppÂ», The Band. Och han bodde en period pÃ¥ det mytomspunna Chelsea Hotel (Â»Leonard Cohen and Janis Joplin were also in and out.Â»28,29)

Influenser. TVZ brukar berÃ¤tta att hans intresse fÃ¶r att spela gitarr vÃ¤cktes dÃ¥ han sÃ¥g Elvis Presley pÃ¥ TV30; nÃ¥gra direkta impulser frÃ¥n Elvis kan man dock inte spÃ¥ra hos honom, om man undantar Â»'The shrimp song', en idiotlÃ¥t frÃ¥n en av Elvis sextiotalsfilmerÂ» 31. Andra tidiga rockinfluenser var Ricky Nelson, Everly Brothers, Jerry Lee Lewis och Johnny Cash32; inte heller dessa har lÃ¤mnat nÃ¥gra tydliga spÃ¥r efter sig. Countrylegenderna Hank Williams och Lefty Frizzell var en sjÃ¤lvklar del av hans ungdom33, men jag Ã¤r inte tillrÃ¤ckligt bekant med deras musik fÃ¶r att bedÃ¶ma

hur mycket TVZ pÃ¥verkats av dem.

Det Ã¤r dÃ¤remot enkelt att hÃ¶ra att han lyssnat mycket pÃ¥ svart blues;
Bukka White, Muddy Waters, Robert Johnson34, och,
framfÃ¶r allt, Lightnin' Hopkins35. TVZ framfÃ¶r
ofta och gÃ¤rna den sistnÃ¤mndes sÃ¥nger pÃ¥ scen, och har till och med
pÃ¥stÃ¥tt att det var frÃ¥n Lightnin' Hopkins skivor han lÃ¤rde sig spela
gitarr36. Han brukar berÃ¤tta att han en gÃ¥ng frÃ¥gat
Lightnin' vad Â»bluesÂ» egentligen var, och fÃ¥tt till svar Â»Well,
I believe the blues is the cross between the greens and the yellowsÂ»37.

Woody Guthrie har sÃ¤kert ocksÃ¥ betytt mycket38; hans
sociala patos, folksÃ¥ngarmyten och de medryckande melodierna formade
under sextiotalet en hel generation unga sÃ¥ngpoeter39. Bob Dylan brukar nÃ¤mnas som en inspiratÃ¶r40; pÃ¥
Â»RoadsongsÂ» sjunger TVZ tvÃ¥ av Dylans sÃ¥nger,
bland annat Â»Little Willie the gamblerÂ». John Lomax
brorson till Alan Lomax, sonson till John A. Lomax Ã¤r god vÃ¤n
med TVZ.

- Citerat ur Â»I'll be there in the morningÂ».

- [...] I don't have no biography.
We just travel around and act like idiots and try to write songsÂ»
[Flanagan, 1995]

- [Flanagan, 1995] sÃ¤ger 52 Ã¥r; [Aghed, 1990] sÃ¤ger 46.

- John Townes (Icke konfirmerat)

- Namnen Ã¥terfinns i en dedikation pÃ¥ det
senaste albumet [Van Zandt, 1994]; Ã¥ldrarna har jag hÃ¤mtat frÃ¥n ett
yttrande vid TVZs konsert i Nijmegen (3 dec 1995), Â»I have a boy
of 26, a boy of almost 13 and a girl of 4Â», citerat av Frans Bevers
i ett meddelande till [Friedrich, 1995].

- Till exempel i [Scobey, 1978].

- En klassisk introduktion till folksÃ¥ngarmyten
Ã¤r Woody Guthries sjÃ¤lvbiografi, Â»Bound for GloryÂ» (Â»Hela
hÃ¤rlighetenÂ», Ordfront 1989).

- Han har spelat in fler;
bland annat spelade han i bÃ¶rjan av 90-talet in en samlings-box med
ca 60 lÃ¥tar pÃ¥ 3 CD. Â»Jag har fÃ¥tt betalt, musikerna har fÃ¥tt
betalt, men ingenting hÃ¤nder.Â» [Persson, 1995].

- [Persson, 1995].

- [Persson, 1995].

- [Aghed, 1990]. Â»Townes carries the terror and the sorrow of a sensitive man who has looked into the abyss and seen ... the abyss.Â» [Scobey, 1978]

- [Flanagan, 1995]. Originalets ord Ã¤r Â»rehabÂ», vilket jag inte hittat i nÃ¥got lexikon.

- [Aghed, 1990].

- TVZ om liveframtrÃ¤danden: Â»We want to hear the guitar ring one note correctly and your voice ring the same note correctly with the proper meaning correctly for that instant. [...] if you hit that note, it goes ariund the world and maybe [...] somehow connect up with a baby in England or Ireland or Ethiopia and somehow make a difference. Plus, it keeps us off the streets.Â» [Flanagan, 1995]

- [Rasmusson, 1984], sid 139.

- Citerat i [Flanagan, 1995].

- Citerat frÃ¥n ett meddelande i rec.music.folk.

- [Aghed, 1991]. Â»Att vi dricker vatten, kanske...Â»

- Allt jag vet om deras bekantskap Ã¤r nÃ¥gra ord i fÃ¶rbigÃ¥ende pÃ¥ insidestexten till Andersens CD Â»Ghosts upon the roadÂ», skrivna av Robert Palmer: Â»[...] he interrupted a songwriting session with the brilliant Texas tunesmith Townes Van Zandt to clarify [...]Â».

- En bild med Andersen, Dylan och Baez frÃ¥n Â»Folk City (circa 1975)Â» finns i insidestexten till Andersens CD Â»Stages: the lost albumÂ». PÃ¥ ett annat foto avbildas han tillsammans med Tom Paxton och Phil Ochs.

- Andersen i en kommentar till Â»Wild crow bluesÂ» frÃ¥n Â»Stages: the lost albumÂ». Den vilda krÃ¥kan var Patti Smith, som under en tid var Andersens flickvÃ¤n; det finns alltsÃ¥ en lÃ¤nk Ã¤ven till Bruce Springsteen...

- I en kommentar till Â»You are not needed nowÂ» [Van Zandt, 1993b] sÃ¤ger TVZ att han skrev lÃ¥ten fÃ¶r Janis Joplin.

- Â»This guy has all the money in the world, half of the Cadillacs and most

of the girls, so it must be something to playing the guitarÂ» [Van Zandt, 1991].

- [Persson, 1995].

- [Svensson, 1991].

- [Aghed, 1991].

- [Eriksson, 1994].

- [Svensson, 1991].

- [Eriksson, 1994].

- [Van Zandt, 1991].

- [Aghed, 1990].

- [Rasmusson, 1984], sid 105.

- [Eriksson, 1994].